

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О. В. ЗАГОРОДНЮК, кандидат економічних наук

М. І. ГОРБАТЮК, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

Л. В. ДЛУГОБОРСЬКА, викладач

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуто підходи до визначення суті економічної безпеки підприємства як стану вільного від загроз його економічним інтересам та узгоджений з економічними інтересами підприємства. До класичних складових економічної безпеки підприємства віднесено: фінансову безпеку, техніко-технологічну безпеку, кадрову безпеку, інформаційну безпеку. Визначено механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, як структурно взаємопов'язану сукупність заходів і способів, що спрямовані на досягнення цільового рівня економічної безпеки. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства формується з суб'єктів та об'єктів забезпечення економічної безпеки, а також інфраструктурних елементів: інструменти, функції, напрями регулювання, інформаційне та нормативне забезпечення.

Ключові слова: механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, складові економічної безпеки, антисипативне управління, інформаційна безпека, управління індикаторами економічної безпеки.

Постановка проблеми. Забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів є необхідною умовою забезпечення економічної безпеки: держави, регіону, окремих домогосподарств, що є важливим завданням менеджменту як у мирний час, так і у період воєнного стану. Управлінські рішення щодо забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, значна частина яких приймає активну участь у забезпеченні продовольчої безпеки держави, фіскальної безпеки, забезпечення зайнятості у сільських регіонах, повинні мати характеристики антисипативного управління і бути спрямовані на захист підприємства, його економічних інтересів та інтересів їх стейкхолдерів від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення проблематики забезпечення економічної безпеки підприємства проводили вітчизняні і зарубіжні вчені. Історико-еволюційна складова забезпечення економічної безпеки досліджена у працях Н. В. Зачосової, Н. П. Левковець, С. Т. Пілецької, З. П. Равлінко, Т. П. Ткаченко та інших. Актуальними є публікації забезпечення економічної безпеки вітчизняних вчених, що враховують реалії вітчизняного бізнес-середовища для сільськогосподарських підприємств: Т. В. Дуюнової,

В. М. Краєвського, І. Г. Миколенко, Л. І. Скібіцької, А. Г. Стилик, В. І. Ткачук, Л. Ю. Рожко, О. Г. Череп, М. І. Яремової та інших. Проте, питання забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств в умовах війни досліджені не достатньо, що зумовлює актуальність представленого дослідження.

Методика досліджень. У процесі написання статті застосовувалася сукупність загальних та специфічних методів наукового дослідження. Методи індукції та дедукції застосовано при дослідженні суті економічної безпеки підприємства та механізму забезпечення економічної безпеки; структурного аналізу – при дослідженні структури економічної безпеки та індексу економічної безпеки.

Метою дослідження є прагнення розкрити суть і складові економічної безпеки підприємства, вивчення складових її механізму, розробка основних етапів забезпечення економічної безпеки підприємств в аграрній сфері.

Результати досліджень. Дослідження теоретичних засад забезпечення економічної безпеки підприємства, доцільно розпочинати зі з'ясування сутності безпеки та економічної безпеки. Поняття безпеки використовується у таких галузях знань як філософія, соціологія політологія, психологія, політична економія [1], а також державне управління і оборона. Економічна безпека може застосовуватися для характеристики певного стану держави, регіону, галузі економіки, підприємства, домогосподарства тощо. Найбільше наукових досліджень присвячені економічній безпеці держави, що визначається та координується Міністерством економіки України, контролюється Бюро економічної безпеки України та іншими центральними органами влади.

Еволюція розуміння економічної безпеки підприємства відбувалася відповідно до еволюції розуміння підприємництва, загроз підприємству тощо. У 80-х роках ХХ ст. основні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства полягали виключно у забезпечення майнової безпеки та фізичного захисту майна від крадіжок і грабежів, проте у 90-х роках ХХ ст. до пріоритетів забезпечення економічної безпеки додано забезпечення комерційної таємниці, захист від кримінальних структур та корупції, що доповнило фізичний захист майна. З початку ХХ ст. напрями забезпечення економічної безпеки змінилися відповідно до множинності внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності підприємства, в тому числі формування інформаційних, репутаційних та кіберзагроз.

Равлінко З. П. вважає, що «на зміну початковому фізичному захисту майна сьогодні прийшло цілісне розуміння того, що усі зовнішні та внутрішні процеси в певній мірі пов'язані із питанням забезпечення безпеки» [2, с. 61]. Таким чином, сучасні підходи до розуміння економічної безпеки підприємства та підходи до забезпечення економічної безпеки змінюються відповідно до розвитку бізнес-середовища та розвитку загроз діяльності підприємств.

За нормативним підходом до визначення економічної безпеки, «це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому

економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [3].

О. В. Загороднюк, та ін. пропонують до визначення п'ять напрямів (складових) економічної безпеки для садівничих підприємств: фінансова, екологічна та виробнича, технологічна, кадрова та соціальна, маркетингова [11, с. 71]. Узагальнено підходи до визначення складових економічної безпеки переважно сільськогосподарських підприємств: В. І. Ткачук, М. І. Яремова – кадрова, ринкова, фінансова, техніко-технологічна, правова, інформаційна, виробнича, екологічна, енергетична [10], Т. В. Дуюнова – інвестиційна, виробнича, науково-технологічна, сировинно-ресурсна, фінансова, енергетична, кадрова, правова, екологічна [12], К. О. Утенкова – фінансова, кадрово-інтелектуальна, виробничо-технологічна, політико-правова, безпека прийняття рішень і захищеність інформації, екологічна, інвестиційно-інноваційна, соціальна, маркетингова, ресурсно-технічна, енергетична, продовольча, транспортна, зовнішньоекономічна [13, с. 279], А. В. Суханова – фінансова, інтелектуальна, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова [14, с. 100], Л. В. Рибальченко, О. О. Косиченко – техніко-технологічна складова; інтелектуальна і кадрова; фінансова; політико-правова; екологічна; силова складова [15, с. 58].

Найбільш повний перелік складових економічної безпеки наведено на рис. 1, пропонуємо його доповнити складовими: соціальна безпека суміжна з кадровою безпекою, інноваційна безпека суміжна з інформаційною та техніко-технологічною безпеками, силова безпека пов'язана з фізичним захистом підприємства, логістична безпека та ін.

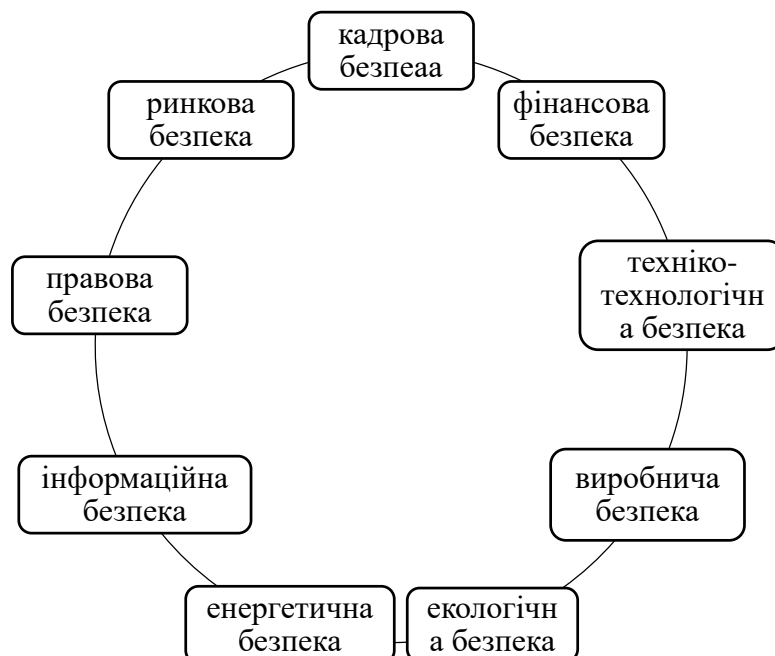

Рис. 1. Складові економічної безпеки сільськогосподарських підприємств [10]

Відповідно до складових економічної безпеки, сутність кожної зі складових визначається на основі розуміння економічної безпеки підприємства та основи

складової. Так, кадрова безпека підприємства є станом використання працівників та формування їх продуктивності, вільний від загроз його економічним інтересам, в тому числі забезпечення достатності працівників належної кваліфікації, достатній рівень сталості кадрів, використання ефективної системи мотивації та стимулювання працівників.

Фінансова безпека – наступна складова економічної безпеки, що «характеризується здатністю підприємства забезпечити такий фінансовий стан, за якого воно в змозі протистояти вже існуючим та потенційним загрозам шляхом ефективного фінансового управління для забезпечення розвитку економічної діяльності підприємства» [16, с. 111]. Для забезпечення фінансової безпеки підприємства важливим є забезпечення різних напрямів: ліквідність, фінансова стійкість, прибутковість, ділова активність та ін. Важлива роль при цьому відводиться антисипативному фінансовому управлінню, спрямованому на вчасне виявлення змін, що є прямими загрозами рівню фінансової безпеки суб'єкта господарювання, та розробки і впровадження комплексу заходів щодо їхнього запобігання чи локалізації.

Техніко-технологічна безпека підприємства полягає у рівні відповідності застосовуваних на підприємстві технологій найкращим світовим та вітчизняним аналогам за оптимізації витрат. В основі техніко-технологічної безпеки полягає ефективність застосування інноваційного та інвестиційного підходу до формування основних засобів та основних технологій та, як наслідок, їх застосування. Доповненнями до техніко-технологічної безпеки підприємства є виробнича безпека, що реалізується на етапі виробництва товарів та надання послуг, екологічна безпека, що реалізується на етапі використання природних ресурсів та відсутності збитків для навколишнього середовища, енергетична безпека, що реалізується на основі раціонального використання енергетичних ресурсів, в тому числі в умовах енергодефіциту 2022–2023 рр.

Поняття «інформаційна безпека» слід розглядати як «стан захищеності систем обробки та зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення» [17, с. 209]. Інформаційну безпеку підприємства слід розглядати як одну з найактуальніших складових економічної безпеки, оскільки в сучасному світі найважливішими є конфіденційність та захищеність інформації від несанкціонованого доступу конкурентів та інших осіб.

Правова безпека та ринкова безпека характеризують здатність підприємства забезпечити такий стан, коли не порушуються правові та ринкові закони діяльності підприємства, при цьому відсутні арешти, застави, штрафи, санкції та інші негативні фактори впливу на діяльність підприємства.

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства – це структурно взаємопов'язана сукупність заходів і способів, що підсилюють вплив на фактори, від стану яких залежить результативність економічної безпеки [5, с. 66].

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства наведено на рис. 2.

Рис. 2. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства [5, с. 67]

Суб'єктами механізму забезпечення економічної безпеки підприємства є особи, служби і підрозділи, які відповідають за рівень економічної безпеки. Перелік суб'єктів механізму забезпечення економічної безпеки індивідуальний для кожного суб'єкта господарювання та визначається статутними документами, організаційною структурою та штатним розписом.

Взірцевою є побудова системи забезпечення економічної безпеки підприємства, коли у складі організаційної структури підприємства є відокремлений структурний підрозділ, до обов'язків якого входить забезпечення економічної безпеки – департамент економічної безпеки, відділ економічної безпеки тощо.

Ієрархію суб'єктів забезпечення економічної безпеки садівничих підприємств доцільно будувати таким чином: перший рівень – найвищі керівні органи підприємств (загальні збори акціонерів (для ПАТ, ПрАТ), загальні збори учасників (для ТОВ, ТДВ) та наглядова рада), другий рівень – проміжний керівний орган підприємств (директор, генеральний директор, правління, дирекція, підзвітні загальним зборам акціонерів (учасників) і наглядовій раді), третій рівень – нижчий рівень суб'єктів управління економічною безпекою підприємств, що об'єднує контрольні служби (служба внутрішнього аудиту, ревізійна комісія) та інші служби (відділи, департаменти, в тому числі служба економічної безпеки).

До об'єктів механізму забезпечення економічної безпеки підприємства відносяться:

а) напрями діяльності підприємства (виробнича, постачальна, комерційна, збутова, управлінська та ін.);

б) майно і ресурси (матеріально-технічні, фінансові, трудові, інформаційні);

в) персонал, різні структурні підрозділи, служби та ін.

Підсистеми механізму забезпечення економічної безпеки підприємства передбачають оцінку економічної безпеки на основі якої відбувається первинна та наступні ідентифікації загроз. Сукупність індикаторів економічної безпеки розробляється залежно від особливостей діяльності підприємства, тому з можливих підходів до оцінки економічної безпеки обрано підхід, адаптований для садівничих підприємств з праці М. О. Гоменюк, Л. М. Маляга [11]. Під індикаторами економічної безпеки підприємства розуміють «показники оцінки рівня економічної безпеки підприємства, що дають змогу виявити больові точки в його діяльності, визначити основні напрями і найбільш дієві способи підвищення ефективності роботи підприємства» [18, с. 9].

До індикаторів економічної безпеки садівничих підприємств, яка базується на врахуванні особливостей діяльності садівничих підприємств та об'єднує п'ять компонентів:

I. Фінансова безпека:

1) коефіцієнт абсолютної ліквідності як відношення грошових коштів та поточних зобов'язань підприємства,

2) коефіцієнт фінансової незалежності як відношення власного капіталу до сукупного капіталу підприємства,

3) коефіцієнт маневреності власного капіталу як відношення власного оборотного капіталу до власного капіталу підприємства,

4) рентабельність продукції (ROS) як відношення чистого фінансового результату до чистого доходу від реалізації продукції,

5) рентабельність активів (ROA) як відношення чистого фінансового результату до середньорічної вартості активів підприємства,

б) коефіцієнт ефективності грошового потоку як відношення вхідного та вихідного грошового потоків;

II. Екологічна та виробнича безпека:

1) урожайність багаторічних насаджень,

2) коефіцієнт страхування насаджень,

3) рівень товарності плодової і ягідної продукції,

Показники екологічної та виробничої безпеки досить тяжко розрахувати в умовах обмеженості публічної інформації про діяльність підприємства, тому такі показники можуть використовуватися лише у внутрішньому користування, проте під час оцінки економічної безпеки для інвестиційних чи конкурентних потреб, такі показники немає можливості розрахувати.

III. Технологічна безпека:

1) фондвіддача як відношення чистого доходу від реалізації та вартості основних засобів,

2) коефіцієнт зносу основних засобів як відношення зносу основних засобів та їх первісної вартості,

3) коефіцієнт оновлення основних засобів як відношення вартості введених в експлуатацію нових основних засобів до балансової вартості основних засобів,

4) коефіцієнт інформаційної озброєності як відношення витрат на придбання інформації до середньоспискової чисельності працюючих на підприємстві,

5) коефіцієнт digitalization, який досліджений у праці [19],

IV. Кадрова та соціальна безпека:

1) коефіцієнт плинності кадрів як відношення чисельності звільнених працівників до середньоспискової чисельності працівників [20, с. 247],

2) коефіцієнт трудової дисципліни,

3) коефіцієнт мотивації праці як відношення рівня оплати праці підприємства та середньогалузевий показник,

4) коефіцієнт відповідності фактичних умов праці робітників до нормативних,

V. Маркетингова безпека:

1) коефіцієнт ефективності реклами як відношення витрат на збут на чистого доходу від реалізації,

2) частка ринку фруктів, частка довгострокових контрактів на збут [11, с. 70-71].

Інтегральний індекс внутрішньої економічної безпека садівничих підприємств (IES):

$$IES = 0,25FS + 0,31EPS + 0,15TS + 0,08PSS + 0,21MS \quad (1)$$

де: FS – індекс фінансової безпеки,

EPS – індекс екологічної та виробничої безпеки,

TS – індекс технологічної безпеки,

PSS – індекс кадрової і соціальної безпеки,

MS – індекс маркетингової безпеки [11, с. 72].

Функціями забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- планування, яка спрямована на розробку планових заходів та стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства, в тому числі визначення планових показників індикаторів економічної безпеки та планового рівня індексу економічної безпеки підприємства;

- організація, яка спрямована на організацію організаційних відносин між усіма структурними підрозділами, посадовими особами та працівниками, зовнішніми стейкхолдерами, діяльність яких спрямована на забезпечення економічної безпеки підприємства;

- мотивація, суть якої полягає у створенні належної системи стимулювання персоналу до забезпечення високих показників результативності та ефективності, досягнення планових показників економічної безпеки;

- контроль, основне завдання – порівняння фактичних показників діяльності підприємства та показників економічної безпеки підприємства із пороговими (нормативними, плановими) значеннями, виявлення відхилень, які

дають змогу оцінити стан економічної безпеки підприємства та визначити загрози економічній безпеці.

Висновки. Отже, забезпечення економічної безпеки відбувається для досягнення цільового її стану в умовах сталого розвитку підприємства, досягнення мети діяльності та забезпечення продовольчої безпеки держави. Основними етапами забезпечення економічної безпеки підприємств є: розроблення суб'єктами управління економічною безпекою підприємства стратегії розвитку, яка забезпечує виконання вимог економічної безпеки підприємства, ідентифікацію та аналіз зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства, в тому числі визначення індикаторів економічної безпеки та індексу економічної безпеки, моделювання та прогнозування впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на стан економічної безпеки – антисипативне управління, забезпечення розробки заходів запобігання та нівелювання загроз економічній безпеці та рекомендацій щодо впровадження їх у практичну діяльність, реалізація розроблених заходів та контроль їх ефективності.

Література:

1. Гаркуша В., Єршова Н. Систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34> (дата звернення: 20.04.2024).

2. Равлінко З. П. Історико-еволюційна трансформація поняття «економічна безпека підприємства». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 1. С. 57–61.

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерство економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

4. Ковальська Л., Голій О., Голій В. Економічна безпека підприємства: сутність, структура та механізм забезпечення. *Економічний форум*. 2023. № 1. С. 126–137.

5. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Кравчук Н. М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 64–69.

6. Миколенко І. Г., Стилик А. Г., Рожко Л. Ю. Роль стратегії в забезпеченні економічної безпеки сільськогосподарського підприємства. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 2. С. 43-49.

7. Череп О. Г., Бехтер Л. Формування системи забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2018. № №2 (38) . С. 179-185.

8. Ткаченко Т. П. Теоретико-концептуальні засади формування системи економічної безпеки підприємств в конкурентних умовах. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2. С. 81-85.

9. Скібіцька Л. І. Особливості забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах викликів та загроз воєнного часу. *Наукові праці НДФІ*. 2023. Вип. 1. С. 89–108.

10. Ткачук В. І., Яремова М. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7100>. (дата звернення: 15.04.2024).
11. Zagorodniuk O., Gomeniuk M., Maliuga L. Management of economic security of horticultural enterprises in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol. 8(2). P. 68–77.
12. Дуюнова Т. В. Управління розвитком систем економічної безпеки аграрних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. доктора екон. наук: 08.00.04. Харків: Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 2019. 38 с.
13. Утенкова К. О. Регулювання економічної безпеки підприємств аграрного сектору. *Modern Economics*. 2020. № 20(2020). С. 278–285. <https://doi.org/10.31521/modecon>.
14. Суханова А. В. Основні складові та принципи економічної безпеки аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 2. С. 97–103.
15. Рибальченко Л. В., Рижков Е. В., Косиченко О. О. Вплив тіньової економіки на економічну безпеку України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 175–183.
16. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109–113.
17. Маркіна І. А., Гарічев Ю. М. Інформації на безпека підприємства та організаційні заходи її забезпечення. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 4. С. 209–215.
18. Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б. та ін. Економічна безпека підприємств: підручник. К.: Алерта, 2011. 704 с.
19. Novak I., Ermakov O., Demianyshyna O., Revytska A. Digitalization as a vector of technological changes of Ukraine. *International Journal of Scientific & Technology Research*. 2020. Vol. 9. Issue 1. P. 1429–1434.
20. Процик І., Кара Н. Плинність кадрів на підприємстві та шляхи її зменшення. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 246–252.

References:

1. Harkusha, V., Yershova, N. (2021). Systematization of scientific views on the essence of the concept of "economic security of the enterprise". *Economy and society*, vol. 28. Available at <http://https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>. [in Ukrainian].
2. Ravlinko, Z. P. (2023). Historical and evolutionary transformation of the concept of "economic security of the enterprise". *Eastern Europe: Economy, Business and Management*, vol. 1, pp. 57–61. [in Ukrainian].
3. On the approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine: Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine dated October 29, 2013, no 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>. [in Ukrainian].
4. Kovalska, L., Golii, O., Golii, V. (2023). Economic security of the enterprise: essence, structure and mechanism of provision. *Economic Forum*, no. 1, pp. 126–137. [in Ukrainian].

5. Piletska, S. T., Korytko, T. Yu., Kravchuk, N. M. (2022). The mechanism of ensuring the economic security of the enterprise. *Herald of economic science of Ukraine*, no. 1 (42), pp. 64–69. [in Ukrainian].
6. Mykolenko, I. G., Stylyk, A. G., Rozhko, L. Yu. (2021). The role of strategy in ensuring the economic security of an agricultural enterprise. *Actual problems of innovative economy*, no. 2, pp. 43–49. [in Ukrainian].
7. Cherep, O. G., Bekhter, L. (2018). Formation of the system of ensuring economic security of agricultural enterprises. *Bulletin of Zaporizhzhya National University*, no. 2 (38), pp. 179–185. [in Ukrainian].
8. Tkachenko, T. P. (2023). Theoretical and conceptual foundations of the formation of the system of economic security of enterprises in competitive conditions. *Scientific view: economics and management*, no. 2, pp. 81–85. [in Ukrainian].
9. Skibytska, L. I. (2023). Peculiarities of ensuring the economic security of the enterprise in the conditions of challenges and threats of wartime. *Scientific works of NDFI*, vol. 1, pp. 89–108. [in Ukrainian].
10. Tkachuk, V. I., Yaremova, M. I. (2019). Economic security of agricultural enterprises. *Efficient economy*, no. 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7100>. (Accessed April 15, 2024). [in Ukrainian].
11. Zagorodniuk, O., Gomeniuk, M., Maliuga, L. (2022). Management of economic security of horticultural enterprises in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 8(2), pp. 68–77. [in Ukrainian].
12. Duyunova, T. V. (2019). Management of the development of systems of economic security of agricultural enterprises: theory, methodology, practice. *Autoref. thesis doctor of economics Sciences*. Kharkiv: Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petro Vasylenko. 38 p. [in Ukrainian].
13. Utenkova, K. (2020). Regulation of economic security of agricultural enterprises. *Modern Economics*, no. 20(2020), pp. 278–285. [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-43](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-43). [in Ukrainian].
14. Sukhanova, A. V. (2019). Main components and principles of economic security of agrarian enterprises. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, vol. 4, no. 2, pp. 97–103. [in Ukrainian].
15. Rybalchenko, L. V., Ryzhkov, E. V., Kosychenko, O. O. (2019). The influence of the shadow economy on the economic security of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, no. 2. pp. 175–183. [in Ukrainian].
16. Marusiak, N. L., Bak, N. A. Financial security of the enterprise and threats of its loss in the modern economic environment. *Economy and the state*, no. 2. pp. 109–113. [in Ukrainian].
17. Markina, I. A., Garichev, Yu. M. (2019). Information on enterprise security and organizational measures to ensure it. *Ukrainian Journal of Applied Economic*, vol. 4, no. 4. pp. 209–215. [in Ukrainian].
18. Ortynskiy, V. L., Kernytskyi, I. S., Zhivko, Z. B. (2011). Economic security of enterprises: textbook, K.: Alerta. 704 p. [in Ukrainian].
19. Novak, I., Ermakov, O., Demianyshyna, O., Revytska, A. (2020). Digitalization as a vector of technological changes of Ukraine. *International Journal of Scientific & Technology Research*, vol. 9, no. 1, pp. 1429–1434. [in Ukrainian].
20. Protsik, I., Kara, N. (2020). Employee turnover at the enterprise and ways to reduce it. *A young scientist*, no. 3 (79), pp. 246–252. [in Ukrainian].

Annotation

Zagorodniuk O. V., Horbatiuk M. I. Dluhoborska L. V.

Theoretical principles of ensuring the economic security of enterprises in modern conditions

The article considers approaches to determining the essence of economic security of an enterprise as a state free from threats to its economic interests and coordinated with the economic interests of the enterprise. The classic components of economic security of an enterprise include: financial security, technical and technological security, personnel security, information security. The mechanism for ensuring the economic security of the enterprise is defined as a structurally interconnected set of measures and methods aimed at achieving the target level of economic security. The mechanism for ensuring economic security of the enterprise is formed from subjects and objects of ensuring economic security, as well as infrastructure elements: tools, functions, areas of regulation, information and regulatory support.

It has been established that modern approaches to understanding the economic security of an enterprise and approaches to ensuring economic security change in accordance with the development of the business environment and the development of threats to the activities of enterprises.

The list of components of economic security has been systematized and supplemented. A mechanism for ensuring the economic security of the enterprise is proposed, which is based on the creation of a separate structural unit within the organizational structure of the enterprise, whose responsibilities include ensuring economic security – the department of economic security, the department of economic security, etc.

The main stages of ensuring the economic security of enterprises have been defined, the list of which includes: development by subjects of economic security management of the enterprise of a development strategy that ensures the fulfillment of the requirements of the economic security of the enterprise, identification and analysis of external threats to the economic security of the enterprise, including the determination of indicators of economic security and the economic index security, modeling and forecasting the impact of external and internal threats on the state of economic security – anticipatory management, ensuring the development of measures to prevent and eliminate threats to economic security and recommendations for their implementation in practical activities, implementation of the developed measures and control of their effectiveness.

Key words: *the mechanism of ensuring economic security of the enterprise, components of economic security, anticipatory management, information security, management of indicators of economic security.*